

mise de capii Comunei, de condițiile politico-sociale care i-au depășit. Aceste zile frământate și eroice au devenit în piesa lui Șoimaru repetate porniri și întoarceri de pe baricade, cintece și dansuri punctate de rafale și canonade. Solidaritatea cetățenească dintre muncitorii și artiștii Comunei s-a exprimat în jurul unor mese, într-o grădină de vară. Solidaritatea internațională a reprezentanților diferitelor popoare cu poporul Parisului s-a rezolvat într-o enumerare a pozițiilor de luptă. Faimoasele fraze ale timpului, greșelile politice săvârșite de comunarzi sint debitate strălucit sau monoton, ca o lecție bine învățată, care nu izbuteste să umple declarația printr-o trăire autentică. Figurile principalilor comunarzi (Delescluze, Flourens, Courbet, Clément) sint aduse ca panouri la un miting și trec pe dinaintea noastră, fără a ni se dezvălui în profunzime. Articolele din „Cri du Peuple” se parcurg în fugă ca niște afișe, după cum romanța și cîntecul revoluționar dau suprafața emoțională justă, dar împiedică accesul la zbulucium interior al personajelor. Expresia urii de clasă rămîne simplă invectivă împotriva lui Thiers. Personajele negative (Thiers, Favre, Sicre, Waysset, Lagarde, Margueritte de Valdy) sint creionate la modul caricatural, tocmai pentru că autorul a fost preocupat de o singură latură a caracterului lor. Lipsa esențială a piesei lui Tudor Șoimaru o constituie, deci, absența unor caractere vii, a unor figuri reprezentative și, în același timp, valabile artisticește. Dacă omul viu, de fiecare zi, al Comunei din Paris ar fi fost prezent pe scenă, odată cu el ar fi fost de față epocă, problemele și atmosfera Parisului, căci umanul dă dimensiune istoriei. În lipsa omului concret, piesa nu are profunzimea și măreția pe care le merita tema aleasă. Urmărind să realizeze o frescă a epocii, cu accent pe dinamica exterioară și pe expresie, în dauna adîncirii caracterelor, autorul nu

a oferit o imagine concludentă a Comunei, tocmai pentru că a pornit de la eveniment, nu de la semnificația lui. Fuga după culoare a dus la convențional; preferința pentru efecte teatrale, la melodramatic. Viziunea vieții pariziene din acele timpuri este cenușie, cromolitografică, impresie pe care regia artistică n-a izbutit s-o elimine, cu toate îmbunătățirile aduse de la un spectacol la altul; drama comunarșilor nu este prezentă pe scenă, iar specificul parizian lasă de dorit (în cîntece s-a pus accentul pe melodie, nu pe cuvînt; costumul Rosaliei Bordat subliniază prin vulgaritate elementele de vodevil, existente nemotivai în spectacol).

Desigur, în spectacolele care au urmat premierei, au fost eliminate o serie de deficiențe ale textului și reprezentației. Unele contradicții ale lui Delescluze au fost rezolvate de autor; înadvertențele din atitudinea Rosei (tablourile V și VI), comentariile colective, panica lui Waysset, dialogul Durand-Dupont și mișcarea în prim plan a rănitului (tabloul final), iată cîteva aspecte din spectacol care au fost ameliorate. Cu toate acestea, tablourile ultime au rămas încă agitate și superficiale: unele replici se pierd în vacarmul general, tăcerile par nefirești. Totul se aprinde și se stinge cu repeziciune, asemenea unui foc de artificii. Suflul revoluționar este abia sugerat în pauzele cu cortina lăsată, cînd muzica (Paul Urmuzescu și D. Capoianu), trecînd de la romanșos la eroic, promite o clipă spectacolul măreției; dar cortina se ridică, iar promisiunea nu se realizează.

Adus în scenă fără nici o motivare, Nicolas Peuple dă întrebării nefirești a unui inamic muribund („Cine ești tu, bestie?”), o replică de mare efect, însă cel puțin retorică („Sînt Domnul Popor!”) — iată scena finală care, ca un orizont suprem, închide în sine intențiile, metodele și realizările piesei, divulgîndu-le.

Ștefan Aug. DOINAȘ

○ simplă față sovietică

Toate eroinele dramaturgului sovietic Alexei Arbutov, autorul piesei „Ani de pribegie” (Galina, Liusea, Olga și Zoica Tolokonțeva), sint legate afectiv, pe întregul parcurs al piesei, de personajul fermecător, adesea derutant dar ușor de pătruns și debordînd de poezia densă a adevărului, care este Alexandr Vedernikov.

Trei din aceste femei care-l iubesc au dreptul să-i spună lui Vedernikov pe nume, scurt: Șura, sau chiar Șurenka.

Ultima dintre ele, Zoica, mica sanitară, nu-l are și nu-l va căpăta nicicînd. Chiar în clipa morții sale, aflîndu-se în brațele lui Vedernikov, Zoica își va lua rămas bun de la el, spunîndu-i și acum respectuos, candid și cuminte: Alexandr Nikolaevici! Astfel trebuie să-și ia rămas bun de la un prieten mare și bun, dar mai ales cîstint, care n-a mințit-o niciodată, nu s-a jucat cu sentimentele ei, a prețuit-o ca om și care tocmai pe ea a ales-o pentru a-și pu-

tea deschide inima și a-și spune toate păsurile, chiar și acelea de dragoste.

Cu o remarcabilă economie de replici, dramaturgul Alexei Arbuzov a încheiat un personaj de o intensă vitalitate și o mare frumusețe lirică: Zoica Tolokonțeva. Sanitara care lucrează de doi ani alături de Vedernikov este un om simplu sovietic. O fată tină, în uniformă de campanie, plină de viață, capabilă de visuri, atașament, curaj și abnegație. A plecat ca multe alte fete pe front, să-și apere țara, să salveze răniți, să simtă că zilele vieții ei nu se scurg fără noimă.

Pe aceste drumuri grele și primejdioase ale războiului, Zoica Tolokonțeva l-a cunoscut pe Vedernikov, omul talentat și atrăgător, capabil de acte de eroism și muncă în folosul umanității. Întilnirea cu el a constituit pentru Zoica și întâlnirea cu dragostea, cu încercarea grea de a nu se ști iubită... Dar, în afară de el, Zoica s-a mai întâlnit cu un adversar teribil, cu moartea.

La toate aceste întâlniri, Zoica s-a înfățișat cu noblețe și seninătate, ca un om puternic, cu curajul unei adevărate fete sovietice, care ar fi știut, dacă ar fi rămas în viață, să răspundă sincer și judicios la întrebarea: „unde se duc zilele?” În cei doi ani petrecuți alături de Alexandr Vedernikov, Zoica a știut că crucea zi trăită cinstit, demn și frumos, rămâne și după moartea individului, la fel de vie, sinceră

și desăvârșit de frumoasă. Or, zile din acestea, a căror frumusețe a fost prilejuită de calitatea umană superioară a fetei, i-au fost dăruite din plin lui Vedernikov. Și poate că vecinătatea Zoicăi a și contribuit la clarificarea propriilor lui frământări și incertitudini.

Zoica Tolokonțeva este un personaj cu o linie de evoluție foarte precipitată. Zoica cere, în interpretare, o percepție ascendentă, nu una fragmentară, căci ea merge de la tumultul firesc și sincer al unui om plin de dragoste de viață, până la notele grave ale unui om care trebuie să facă cunoștință cu moartea.

Tabloul VI, intitulat „Drumuri”, ar fi putut să poarte numele de „Zoica”, fiindcă aici dramaturgul ne-o aduce pe Zoica Tolokonțeva, prietenul din ultimii doi ani al lui Vedernikov. Apare în scenă o fată în haine ostășești, cu automatul trecut peste piept, un bandaj pe frunte, dar cu originala, emoționanta și captivanta sa personalitate.

Pe negîndite, spectatorul este învăluit de poezia aspră, adică răscolitoare și evocatoare, a unei nopți pe front, undeva tare departe de meleagurile cu mesteceni zvelți. Tunurile vorbesc în limba lor neprietenoasă, raidurile inamice tulbură somnul iepuresc al ostașilor, mitralierele latră îndirjit; și, cu toate acestea, este prezentă și o rază de soare. E Zoica Tolokonțeva, fata aidoma unei mulțimi de alte fete, dar atît de minunată și bogată sufletește, ca și întregul popor din care se trage.

Tinăra și sensibilă actriță Liliana Țicău, cunoscută publicului nostru și din alte roluri interesant interpretate, aduce în scenă cu o deosebită înțelegere mesajul Zoicăi Tolokonțeva.

Liliana Țicău a înțeles și a comunicat dintru început puterea, curajul, dragostea de viață, prospețimea cu nimic alterată a Zoicăi Tolokonțeva. Zoica — Liliana Țicău — intră în scenă cu pași hotărîți, în urma lui Vedernikov. Este de doi ani în război, dar setea ei de viață, curiozitatea ei față de orice lucru nou n-au putut fi alterate cu nimic. Zoica nu este mulțumită că a ajuns pe locul acțiunii; ea vrea să și vadă tot ce este în jur. Niște ochi mari și limpezi, copilărești, privesc gara dărîmată. Este un amestec armonios și emoționant de ostaș și adolescentă, în care s-ar părea că este gata să biruie tinerețea. Dar constatarea, adică bilanțul cercetării, Liliana Țicău îl dă cu competența oșteanului obișnuit să nimerească printre ruine și să vadă astfel de aspecte ale războiului: a fost o gară — nu mai este...

Acest moment de acalmie contemplativă nu poate dura prea multă vreme. În clipa



Liliana Țicău în „Ani de pribegie“

imediat următoare, Zoica — Liliana Țicău — și-a alungat aerul de îndurare și și-a interzis cu strictețe să mai filozofeze, fie chiar și mintal, asupra ruinelor unei gări. Mustăciosul Soldatenkov trebuie să capete o lecție. Aici pe front, greșete cel care-și arogă dreptul de a o socoti pe Zoica „fetișcană”, chiar dacă nu uită să remarce că este „serioasă” și isteată. Liliana Țicău redă cu o fermecătoare ingenuitate străduințele Zoicăi de a se impune acestor soldați necunoscuți, ca un oștean cu experiență, călit în bătălii și care nu se sperie de nimic, cu atât mai puțin de faptul că este fată. „Infanterie”, „artilerie”, strigă ea, interpellându-și camarazii, nuanțând cu un „teribilism” juvenil și foarte just prins, aceste apelații atât de puțin potrivite Zoicăi, dar care au misiunea delicată de a demonstra tuturor celor ce se îndoiesc de ea că atmosfera de front îi este familiară și acestui tânăr combatant.

Dar și această clipă de juvenilă inflăcărare este imediat depășită de Zoica — Liliana Țicău. Soldatenkov a cutezat să se îndoiască de calitățile de ostaș ale lui Vedernikov. Talentata actriță prinde, cu multă inteligență, procesul acestei clipe și transmite cu mare naturalețe mesajul Zoicăi.

Sanitarei i s-a dat prilejul să-l aperse pe Vedernikov. Ea pledează, cu înfocare, cu putere, cu nemărginită convingere pentru omul pe care-l iubește. Soldatenkov, asupra căruia se asmute cu argumentația ei plină de exagerări, i-a împlinit implicit și un deziderat. Este atât de plăcut să vorbești despre omul iubit, să-l aperi, să arăți cât este de minunat, neobișnuit, chiar genial! Astfel, înțelegi parcă și mai bine, cât de mult merită să fie iubit. Liliana Țicău transformă, într-adevăr, caracterizarea lui Vedernikov, într-o declarație de dragoste, pe care n-o poate altera nici măcar ultima replică, menită să marcheze distanța dintre Soldatenkov și Vedernikov: „înțelegi, cap sec?” De aceea, pare atât de natural ca Soldatenkov, care o cunoaște doar de câteva clipe, să înțeleagă că ea-l iubește pe Vedernikov.

Textul evită cuvântul care să marcheze lapidar acest sentiment al Zoicăi. Dar actrița îl ghicește și-l nuanțează cu o deosebită gingășie și putere evocatoare. Cuvântul „interes” se substituie cuvântului amor. Toată agresivitatea, „teribilismul” copilăresc au dispărut. Curată și sinceră, simplă și adevărată, Liliana Țicău mărturisește că l-a iubit, dar neputându-se apropia de el, a lăsat să-i fie drag, „ca o stea îndepărtată”, a cărei scripă te îndeamnă să vrei tot mai sus, mai sus. Căldura lăuntrică, lipsa de artificiu și o mare

bucurie o animă pe Liliana Țicău, atunci când poate să-i arate lui Soldatenkov că Vedernikov și-a făcut-o confident, prieten, adevărat tovarăș de zile grele. Dar toate aceste lucruri vor rămâne să dănuie nealterate în sufletul ei, vor constitui numai un bagaj al inimii sale, puțin cam duros, însă drag... Viața pe care o așteaptă Zoica trebuie să fie tinăra și plină, ca și cadența iute a dansului ceciotka, pe care Zoica îl începe în miez de neagră noapte.

Cei trei ostași, cărora locotenentul le-a ordonat să doarmă, se trezesc, ca să privească uimiți și încințați. Și nimeni din sală nu găsește nejustificată trezirea ostașilor, atât de veridică este Zoica. Cizmele bat cu putere pasul, haina este militărească: pantaloni reglementari, tunică vătuită. Dar dansatorul este o fată, o fată adevărată și grațioasă. Liliana Țicău a găsit momentul cel mai potrivit, în care să redea toată feminitatea ascunsă a personajului. Mina caută partenerul, iar degetele par să poarte o batistă fină, așa cum trebuie să aibă orice fată meșteră la dans.

Clipele precedente de evocare îndurată și acest dans neașteptat, dar cu atât mai expresiv, nu epuizează totuși personajul. Viața lui scenică se mai prelungește.

Zoica știe să calce un din, ca să rămână în preajma lui Vedernikov. Dar lui nu-i va arăta decât fațeta cu care este obișnuit, o asprime făcută, o sinceritate aproape bărbătească. Vorbind despre aceleași lucruri (regăsirea femeii pe care Vedernikov o iubește), despre care vorbise cu Soldatenkov în momentele ei de confidențe, Liliana Țicău ocolește cu justețe tonul melodramatic, care ar fi slăbit din culoarea replicilor ei. Zoica este un om puternic, ea nu se rușinează să vorbească de față cu martori despre „steluța” pe care o caută Vedernikov. Liliana Țicău nu alege un ton nepăsător. Asta ar fi diminuat-o pe Zoica. Tinăra actriță găsește o hotărîre sinceră, în care nu se simte nici ranchiună, nici tragism, ci numai cinste și noblețe umană.

Momentul morții micuței sanitare este tratat de interpretă cu o mare simplitate, care subliniază just fondul omenesc al Zoicăi. „V-ați întâlnit, Alexandr Nikolaevici?” întrebă cu interes și abnegație Zoica; abia după aceea își ia rămas bun.

Spectacolul de la Teatrul Tinerețului, în regia lui C. Sincu, i-a oferit Liliane Țicău prilejul de a crea dintr-un personaj episodic, dotat de autor doar cu câteva replici, o apariție scinteietoare, veridică, emoționantă.

Interpretarea multiplu nuanțată și generos trăită ne face să înțelegem că tinăra